

Samenvatting Uitzending Zembla, "SJOEMELLEN MET VLEES"

van donderdag 5 september 2013

te vinden op: <http://zembla.incontxt.nl/seizoenen/2013/afleveringen/05-09-2013>

Iedere dag worden er in Nederlandse slachthuizen honderdduizenden kippen, koeien, varkens en kalveren verwerkt voor de consumptie-industrie. Wat weten we eigenlijk van het hele vleesproductieproces?

Inleiding

Iedere dag worden 10.000-en kalveren, koeien en varkens geslacht. Het kalfs- en rundvlees is vooral bestemd voor de export, gaat naar het buitenland, en levert per jaar miljarden euro's aan op.

Het vlees in de supermarkt is afkomstig van de grote slachterijen en wordt in reclames, o.a. via het internet, gepresenteerd als "duurzaam" en "van kwaliteit" en er wordt daarbij gesproken van "dierenwelzijn" en "fair trade". Dit is bijvoorbeeld het geval met vlees afkomstig van het bedrijf VION. En dat van de Van Drie Groep, de wereldmarktleider m.b.t. kalfsvlees - de Van Drie Groep is de grootste exporteur van kalfsvlees ter wereld.

Angst bij de werknemers

In de slachterijen werken vooral Oost-Europese werknemers. Zij zijn in 80% van de gevallen tijdelijk in dienst via een uitzendbureau. Onder deze werknemers is (daarom) de angst voor ontslag groot. Zij willen liever geen informatie verschaffen over de situatie op hun werk. Volgens een FNV vakbondsman worden werknemers die zouden protesteren of misstanden zouden aanmelden ontslagen: "iedereen is bang". In de bedrijven worden sowieso de oudere, vaste, werknemers bij voorkeur ontslagen.

Desondanks heeft het team van Zembla 14 werknemers bereid gevonden informatie te verstrekken.

Uit angst hun werk te verliezen willen ze niet herkenbaar in beeld komen. Maar ze vertellen uitgebreid over de misstanden op hun werk.

Ontdooien en opnieuw verpakken

Eén vertelt er over de praktijk bij EKRO BV. Vlees van wel 29 maanden oud wordt er uit de diepvries gehaald om te ontdooien. De slechte stukken vlees worden dan weggesneden en vervolgens wordt het vlees opnieuw verpakt. Dit gebeurt zelfs met vlees van 36 maanden geleden. Dit ontdooien is een standaardprocedure en wordt twee tot drie maal per week gedaan. (Volgens een kwaliteitsslager is rundsvlees echter niet langer dan een jaar houdbaar).

Na jaren te zijn bewaard wordt vlees bijgesneden en komt er een nieuwe productiedatum op de verpakking. En volgens de Nederlandse wet is dit ook toegestaan.

Het bedrijf EKRO BV meldt wat dit betreft, in antwoord op vragen van Zembla, dat "ontdooien, bijsnijden en verkoop" voorkomt.

Er wordt volgens werknemers wel bedorven vlees naar het bedrijf teruggestuurd. Maar ook dit vlees wordt bijgesneden en opnieuw verkocht. Van het vlees dat wordt verkocht in de winkel is volgens hen 95% in orde, met 5% ervan is geknoeid.

De controle van het vlees bij EKRO BV gebeurt door EKRO BV zelf. En mochten de productiemedewerkers van het bedrijf daarbij twifelen aan de kwaliteit van vlees, dan wordt dat vlees van hogerhand stevast goedgekeurd.

EKRO BV reageert in antwoord op vragen van ZEMBLA met de woorden: "bedorven vlees wordt altijd ter vernietiging naar het destructiebedrijf verzonden".

Beter Leven keurmerk is wassen neus

Het bedrijf VION BV produceert varkensvlees van het "Beter Leven" keurmerk. Volgens dit keurmerk van de Nederlandse Dierenbescherming mogen dieren niet gecastreerd worden en moeten ze genoeg leefruimte en afleiding hebben gehad. Internationaal heet dit het "Good Farming Star" vlees.

Maar een VION-werknemer vertelt dat de vraag veel groter is dan het aanbod. En dat er in het bedrijf daarom ander, gewoon, vlees wordt bijgedaan. Het wordt "simpel opgelost".

En dit gebeurt bij VION dagelijks en met allerlei soorten vlees. Andere werknemers wijzen er op dat het vlees voor Good Farming Star in de oranje zakken en het gewone vlees in de blauwe zakken eenvoudigweg onderling worden vermengd. Dit in opdracht van de leidinggevende, en het gebeurt onder de druk van de vraag van de afnemer, de supermarkt.

Vroeger werd er niet aan de supermarkt geleverd als er onvoldoende keurmerk vlees was, nu wordt er altijd geleverd.

In antwoord op vragen meldt VION BV dat: "VION er hard aan werkt" en "er geen meldingen via de klokkenluidersregeling zijn".

Maar de werknemers hebben angst voor represailles en in de regeling geen vertrouwen. Volgens een medewerker van de Dierenbescherming vallen er zo'n 25 miljoen dieren onder het Beter Leven keurmerk. De Dierenbescherming laat het vlees keuren door het bureau VERIN.

Maar werknemers geven aan dat de controles van de VERIN medewerkers vooraf worden aangekondigd. Ook zijn de controleurs gemakkelijk herkenbaar aan de andere kleur helm die ze dragen. Op het moment van controle draait alles dan (even) zoals het hoort, natuurlijk.

Controle niet goed mogelijk

Volgens VION is er sprake van "intensieve controles en audits" en wordt door het bedrijf daaraan volledig meegewerkt.

Maar het bedrijf VERIN is, net als veel andere bedrijven uit de agrarische sector, onderdeel van het bedrijf COMORE. Onder de hoede van COMORE vallen ook de 350 keurings-assistenten van het bedrijf KDS.

De KDS medewerkers willen niet met ZEMBLA spreken: het is hen verboden door de bedrijfsleiding. KDS zelf verwijst in antwoord op vragen van ZEMBLA naar de Voedsel en Warenautoriteit NVWA.

Toch lukt het twee KDS keurmeesters te spreken. De ene geeft aan dat niet alle karkassen goed worden gecontroleerd. Dat kan volgens hem niet vanwege de snelheid van de lopende band. Er zijn maar enkele seconden voor de controle van een karkas mogelijk. Het gaat dan ook alleen om "zichtkeuringen". Volgens de KDS medewerker is er

op deze wijze geen sprake van een deugdelijk controlesysteem. Een tweede KDS controleur bevestigt het en zegt bovendien dat er erg veel buiten de controles omgaat. De in Nederland eindverantwoordelijke instantie NVWA wil niet inhoudelijk op de problemen in de grote slachthuizen reageren. De NVWA zegt bezig te zijn "met de problemen in het veterinaire domein". Bovendien zijn in de grote slachthuizen "permanent dierenartsen aanwezig". Die kunnen controleren.

Dierenartsen doen werk niet goed en verstaan geen Nederlands

Maar volgens de KDS medewerkers doen die dierenartsen hun werk niet goed. Zij bekijken vooral de levende dieren, niet de geslachte. En als zij geslachte dieren controleren kunnen zij de ziekten niet herkennen. Dit is alleen mogelijk met voldoende ervaring in de praktijk, zoals de KDS controleurs die hebben. In 9 van de 10 gevallen waarbij de KDS medewerkers twijfelen aan de kwaliteit wordt het karkas door de dierenarts goedgekeurd.

De dierenartsen zijn afkomstig uit o.a. Duitsland, Polen en Griekenland. Voor hen is de Nederlandse taal een groot probleem en door het taalprobleem kunnen ze niet goed functioneren.

In antwoord op vragen van ZEMBLA geeft de NVWA aan dat de dierenartsen tegenwoordig een "taaltest wordt afgenomen bij nieuwe dierenartsen".

Vlees vervuilt met poep

In de Nederlandse slachterijen komt mestbezoedeling veel voor. Daardoor komt de E-coli bacterie op het vlees terecht. Dit terwijl de bedrijven verplicht zijn om vlees te leveren dat vrij is van deze bacterie.

In de praktijk is er volgens de geïnterviewde medewerkers van 25-40% of zelfs wel 60% van de gevallen sprake van bezoedeling. Dit komt omdat er niet met schone messen wordt gewerkt, de handen niet worden ontsmet en de snelheid van de lopende band in de slachterij te hoog is. De problemen worden groter naarmate een dag verstrijkt: machines raken verkeerd afgesteld en de aantallen karkassen die moeten worden afgewerkt zijn te groot.

Bij bezoedeling met mest moet de mest volgens de wet worden weggesneden. Hij mag niet worden weggeschraapt of afgespoeld. Maar in de dagelijkse praktijk wordt de mest op een karkas met een mes of een vochtig papieren doekje weggeschraapt en wordt het karkas daarna met een slang afgespoten.

Op vragen van ZEMBLA over de mestbezoedeling antwoordt EKRO BV dat er in het bedrijf drie keurmeesters aanwezig zijn en dat er meerdere steekproeven worden genomen. Van bezoedeling zou dan geen sprake kunnen zijn.

Maar volgens de KDS medewerkers mogen zij bij controles niet ingrijpen. Doen zij dit wel dan worden ze uitgescholden door een leidinggevende. De lopende band mag van de bedrijfsleiding niet worden stilgezet. In veel afdelingen van bedrijven ontbreekt sowieso een (wettelijk verplichte) stopknop.

Ook de directie van KDS zet haar medewerkers onder druk. Als er geen meldingen zijn, zijn er ook geen problemen, is de gedachte. Het gaat in de bedrijven om het economisch gewin.

Onafhankelijkheid keuring in het geding

Vraag is of KDS onafhankelijk kan functioneren. Maar dat lijkt niet het geval. Het feit dat directieleden van VION BV en EKRO BV in het bestuur van KDS zitten is hiervoor een sterke aanwijzing.

Daarnaast wordt door de productiebedrijven grote druk uitgeoefend op de NVWA.

De geïnterviewde productiemedewerkers bevestigen de verhalen van de KDS controleurs.

Eén productiemedewerker zegt er het volgende over: "de consument moet weten wat er gebeurt in de slachterijen. Dit wereldje is ziek!".